Ticaret Ahlakı
Gönderen Kadir Hatipoglu - Nisan 25 2019 03:00:00

                                                            Ruh esenliği, kişinin manevî gelişmesi yanında, âdil ve iyi davranışlar üzerine kurulu yeryüzünde bir hayat sürdürmesine bağlıdır.

Bunun için, Kuran ve Sünnet, dünya işleri üzerinde tekrar tekrar durur, onlara ait öğütler verir. Kuranda şöyle buyrulur :
فَاِذَا
قُضِيَتِ
الصَّلَوةُ
فَانْتَشِرُوا فِى
اْلاَرْضِ
وَابْتَغُوا
مِنْ فَضْلِ
اللهِ
وَاذْكُرُوا
اللهَ
كَثِيرًا
لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ
“Ve cuma namazı kılınıp bittiğinde, yer-yüzüne serbestçe dağılın ve Allah’ın lütfundan rızkınızı aramaya devam edin ve Allah’ı namaz dışında da daima hatırlayın ki, mutluluğa erişebilesiniz.”

Peygamberin (SAV) bir sözü şöyle: «Geçimini helâl yollarla sağlamak, ibadet dışında en önemli bir görevdir.»

Bir başka yerde şöyle der Peygamber (SAV) : «Sabah namazını kıldıktan sonra. geçiminizi kazanıncaya kadar yatmayın.»

İslâm, İslâmî ilkelerle bağdaşan tüm ekonomik faaliyetlere katılma hakkını kişiye tanımaktadır. Ticaret, ticarî ortaklık, kooperatifler ve anonim ortaklıklar meşru sayılmıştır. Bununla birlikte ticarî faaliyetlerin dürüst yararlı ve güvenilir bir şekilde yürümesini sağlamak amacıyla ticari faaliyetlere ilişkin bazı kurallar getirmiştir. Peygamber (SAV) bir hadîsinde,
sözünde duran, doğru sözlü tüccarı övmüştür: «Doğru sözlü, dürüst bir tüccar, Peygamberlerle, sıddıklarla ve şehitlerle birliktedir.» (Tirmizi,72:4)  İSLAMDA TİCARET AHLAKI İslam’da kazanma, mal mülk edinme tıpkı ilim gibi farz telakki edilmiş, kişinin kimseye muhtaç olmadan hayatını sürdürebilmesi, çoluk çocuğunun nafakasını temin etmesi maksadıyla meşru yollardan çalışıp kazanması, ibadet ve cihad

ölçülerinde kutsal ve değerli bir davranış olarak nitelendirilmiştir. Allah (c.c.) Kur’an-ı Kerim’inde şöyle buyuruyor:
يَآاَيُّهَا
الَّذِينَ
اَمَنُوا
كُلُوا مِنْ
طَيِّبَاتِ
مَا
رَزَقْنَاكُمْ
وَاشْكُرُوا
لِلَّهِ اِنْ
كُنْتُمْ 
اِيَّاهُ
تَعْبُدُونَ
“Ey iman edenler! Size kısmet ettiğimiz rızıkların maddeten, manen temizlerinden yiyiniz.” Zira âlem-i tekvin’de (devamlı değişen) rızkın haramı da var, helalı da; pisi de var, temizi de. Fakat siz bunların temizlerinden ve kimsenin hakkı geçmeyerek sureti meşruda kazanılan helallarından insanca yiyiniz. Hem hayvanlar gibi pis boğaz olmayınız. Hem de birtakımlarının yaptığı gibi helalı hoş ve temiz şeylerden kendinizi mahrum etmeyiniz. Temiz temiz, helal helal yiyiniz de onları yaratan, veren, Allah’a şükrediniz. O helal ve pak rızıklarla beslenen vücudunuzu yaratılış gayesine uygun hale getiriniz. Eğer siz hakikaten yalnız Allah’a ibadet ve ubudiyet ediyorsanız böyle yaparsınız. Cidden mü’mine muvahhid olanlar böyle yaparlar. (Bakara/172, Elmalılı Tefsiri, 1/588) Yüce Allah, dünyayı ve gökleri yaratmış, insanın yararlanmasına sunmuştur. Su, bitki, orman, hayvan, maden, doğa, ova, rüzgar, güneş ve hava insanın hizmetine sunulan nimetlerden birkaçıdır. Bu arada insanoğluna beden gücü ve düşünme yeteneği verilmiş ve kendisine kendisinin çalıştığının karşılığının verileceği bildirilmiştir. Ancak Hak, rızkı vermeyi üstlenmiş. Ancak hayırla şer, helal ile haram açıklanmış ve insan helal yoldan kazanmaya teşvik edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)’e hangi kazancın daha üstün olduğu sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: “Kişinin kendi elinin emeği ve dürüst yapılan (mebrur) alışveriştir. Yalan yere yemin ve aldatma karışmayan satım akdine mebrur alışveriş denir.” Başka bir hadisi şerifte şöyle buyuruluyor: “Bir kimse kendi elinin emeğini yemekten daha hayırlı bir yemek yememiştir. Şüphesiz Allah’ın nebisi Davud (a.s.) da zırh yaparak kendi elinin emeğini yiyordu.” Eski çağlardan beri insanların ihtiyaçları çeşitli sanat ve mesleklerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. İlk insan ve ilk Peygamber Adem (a.s.)’in dokumacılık, İdris Peygamberin terzilik, İbrahim (a.s.)’in kumaş ticareti, Nuh ve Zekeriyya Peygamberlerin marangozluk, Hz. İsa’nın ise kunduracılık mesleğinin öncüleri olduğu nakledilmiştir. Yine Musa (a.s.)’nın Şuayb Peygambere 8-10 yıl çobanlık yaptığı, birçok Peygamber ve Allah dostu velilerin de bu mesleği yaptıkları bilinmektedir. Demir endüstrisinin ilk kurucusu Davud (a.s.)’tur. Demiri kalıba döküp, şekil verme sanatı ona yüce Allah tarafından vahyedildi. Ticarette İslami ölçelere uygunluk asıldır. Aksi hüsrandır. Allah Teâlâ, ticaret ahlakı bozulan, ölçü ve tartıda hile yapan Medyen halkının durumunu örnek olarak verir. Medyen’e Peygamber olarak gönderilen Şuayb (a.s.) şöyle der:
وَيَاقَوْمِ

اَوْفُوا
الْمِكْيَالَ
وَالْمِيزَانَ
بِالْقِسْطِ
وَلاَ
تَبْخَسُوا
النَّاسَ
اَشْيَاءَ
هُمْ وَلاَ
تَعْثَوْا
فِى
اْلاَرْضِ
مُفْسِدِينَ
 Ey kavmim Allah’a kulluk edin. Sizin için ondan başka ilah yoktur. Ölçü ve tartıyı eksik tutmayın. Ben sizi bolluk ve bereket içinde görüyorum. Ey kavmim! Ölçü ve tartıyı adaletle ve tam olarak yapın. İnsanların eşyalarını eksik vermeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. (Hud/84-85, Ticaret Rehberi, Prof. Dr. H. Döndüren, 20-22) Allah’ın emirlerini yerine getirmeyen Şuayb (a.s.)’ın kavmini Allah (c.c.) şöyle cezalandırdı: Aniden sıcak rüzgarlar esmeye başladı. Mavi renkte sinekler türeyip üzerlerine musallat oldu, kafirler çaresiz kaldılar. Havanın sıcaklığı da gittikçe şiddetlendi. İnsanlar akarsulu, ağaçlık ve gölgelik yerlere kaçtılar. Fakat hararet günden güne artıyordu. Bu sırada Cebrail (a.s.) bir bulut getirip şehrin dışında tuttu. Kafirler bu bulutu görünce, şehrin bir gölgesi var zannederek hep birden onun altına koştular, hepsi orada toplandığında: “Ey Eykeliler! Peygamberinizi yalanlayarak bir türlü gelmez zannettiğiniz acı azabı tadın! Önünde secde ettiğiniz putlara söyleyin. Eğer, güçleri varsa sizi kurtarsınlar!” diye nida geldi. Ve kafirlerin üzerine, altına koştukları buluttan ateş ve kıvılcımlar yağmaya başladı. Kafirlere ait her şey yandı. Taşlar, ağaçlar bile. İşte haktan ayrılanların sonu. (Nebiler Silsilesi 2/113, Osman Nuri Topbaş) Geçmişi düşündüğümüzde, dini mübinden uzaklaşanlar çeşitli cezalarla cezalanmışlar, hatta kimileri de helak olmuş. Biz ümmeti Muhammede gelince, Kur’an’nın son kitap oluşu, Peygamberimiz  (s.a.v.) ahir zaman Peygamberi olması ve Peygamberimiz (s.a.v.)’in ümmetini ise Allah (c.c.) Kur’an-ı Kerim’inde diğer ümmetler gibi helak etmeyeceği ayetle beyan olunmuştur. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: وَمَا
كَانَ اللهُ
لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ
فِيهِمْ
وَماَ كَانَ
اللهُ
مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ
يَسْتَغْفِرُونَ “Halbuki sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildir ve onlar mağfiret dilerken de Allah onlara azap edici değildir.” (Enfal-33)

Allahu Teâlâ bizleri diğer kavimler gibi helak etmese de Kur’an’dan ve sünnetten uzak duranlar elbette hem dünyada, hem de ahirette hakettikleri sıkıntı ve azaba düçar olacaklar. Bu konuya işareten Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:
وَمَنْ
اَعْرَضَ
عَنْ ذِكْرِى
فَاِنَّ لَهُ
مَعِيشَةً
ضَنْكًا
وَنَحْشُرُه&#16
15; يَوْمَ
الْقِيَمَةِ
اَعْمَى
قَالَ رَبِّ
لِمَ
حَشَرْتَنِى
اَعْمَى
وَقَدْ
كُنْتُ
بَصِيرًا “Kim de beni anmaktan yüz çevirirse şüphesiz onun sıkıntılı bir hayatı olacak ve biz onu, kıyamet günü kör olarak haşredeceğiz.  O: Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin? Oysa ben, hakikaten görür idim!, der  (Taha 124-125) Hülâsa Kur’an’dan ve Kur’an’ın ahkamını kabul eden, irâz eden kimsenin dünyada nice sıkıntılara müptela olacağı, zengin olsa bile hırsı tama her tarafını ihata ederek servetini gözü görmez bir halde fukara gibi sefalet ve darlıkta vakit geçireceği, ahirette âmâ olara haşrolunacağı ve Vacip Teâlâ’ya “Ya Rabbi! Dünyada benim gözüm sağlam her şeyi görürdüm. Beni niçin kör olarak haşrettin?” diyerek tehassürünü izhar edeceği bu ayetten müstefat olan fevaid cümlesindendir. (Hülasetül Beyan, Vehbi 8/336) Dini mübini İslam’da haramlar ve helaller bellidir. Haram ve helaller kıyamete kadar bakidir. Ticari konularda da İslam’ın kuralları mevcuttur. Mü’minlerin ise İslami kuralların gayrisinde alışverişleri olmamalı. Haram ve helalleri ihlal edenlerin hallerini Peygamberimiz (s.a.v.) mirac vukuu bulduğu esnada şöyle müşahede etmiştir: “Baktım bir kavim var ki, önlerine bir sofra kurulmuş. Üzerinde benim gördüğüm etlerin en güzelinden kebaplar var. Etrafında da ciyfeler, onlar o güzel etleri bırakıp bu ciyfelerden yemeğe başladılar. “Bunlar kim ya Cebrail?” dedim. “Bunlar zinakarlar.” dedi. Allah’ın helal kıldığını bırakırlar da haram kıldığını yerler. İşte Peygamberimiz (s.a.v.) haramlarla meşgul olanların durumunu bildiriyor, bizlerin ise bundan ibret almamız gerekiyor. Dünya ve ahiretin saadeti için helal kazanç, helal lokma elzemdir. Abdulkadir Geylani (K.S.) buyuruyor ki: “Haram yemek kalbini öldürür. Helal yemek ise onu ihya eder. Lokma vardır nurlandırır, lokma vardır onu karartır. Haram yemek seni sırf dünya ile iştigale sürükler ve sana günahları hoş gösterir, mübah yiyecekler ise seni ahiret ile meşguliyete sevkeder. Helal yiyecekler ise senin kalbini Allah’a yaklaştırır.” Peygamberimiz (s.a.v.) hadisi şeriflerinde, “Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir şey yemiş değildir.” der. Peygamberimiz (a.s.)’e en temiz kazancın ne olduğu sorulduğunda

da “Kişinin kendi elinin emeği, bir de dürüst ticaretin kazancı.” cevabını vermiştir. Yine bir defasında Rasulullah Tebuk dönüşünde Sa’d b. Muaz ile karşılaşıp tokalaşmış, ellerinin nasırlaşmış olduğunu görünce bunun sebebini sormuş, o da “Çoluk çocuğumun nafakasını temin için   hurma bahçemde çalışıyorum.” cevabını verince Hz. Peygamber, Sa’d b. Muaz’ın elini öpmüş ve “İşte bu eller Allah’ın sevdiği ellerdir.” buyurmuştur. Bu hadislerde övgüyle sözü edilen çalışmayı, sadece tarlada, bağ ve bahçede bedenen çalışma şeklinde değil, gerek beden, gerekse zihin gücüne dayalı olarak sarfedilen her türlü emek ve çalışma şeklinde anlamak gerekir. Neticede her halimizle keşke canlı bir Kur’an olabilsek. Allah’ım bizlere kifayet miktarı helal rızık ver. Kalbimizi Kur’an’ın nuru ile nurlandır. Bize dünyada helal kazanç, helal rızık ve ahirette ise bizleri cemalinle müşerref eyle! Ümmeti Muhammedi küfür ve şirk sistemlerinin şerrinden muhafaza eyle!  

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler